

Finans Norges innspill til Utenriks- og forsvarskomiteens behandling av Statsbudsjettet 2027

Regjeringen lanserte 18. september i år grep for å styrke Norges arbeid med EU og EØS-spørsmål og redusere etterslepet. I statsbudsjettforslaget foreslås det 11,4 millioner kroner til å utvikle et bedre digitalt saksbehandlingssystem for EU- og EØS-saker. Målene er tidlig påvirkning, bedre prioritering, raskere behandling og mindre etterslep av EØS-saker.

Finans Norge setter stor pris på regjeringens initiativ for å styrke og fornye EU- og EØS-arbeidet, og støtter bevilgningsforslaget i budsjettet. Ambisiøse målsettinger og et digitalt system for EU- og EØS-saker er imidlertid ikke tilstrekkelig. For virkelig å ivareta norske interesser må det sikres ressurser til de delene av myndighetsapparatet som skal utføre arbeidet, og man må fylle ambisjonene med konkret innhold.

For finansnæringen er en velfungerende EØS-avtale avgjørende. Regelverket for banker, forsikring, pensjon og kapitalmarkeder utvikles i alt vesentlig i EU. Norges evne til å delta tidlig, koordinere norske interesser og gjennomføre regelverket effektivt har derfor direkte betydning for norsk konkurransekraft og verdiskaping.

Vi støtter regjeringens mål for arbeidet. Dette er mål Finans Norge lenge har arbeidet for.

Digitale verktøy er et viktig første skritt

Finans Norge støtter regjeringen forslag om å bevilge 11,4 mill. kroner til et mer helhetlig digitalt saksbehandlingssystem for EU- og EØS-saker. Midlene skal blant annet brukes til å videreutvikle EØS-notatbasen, redusere manuelle prosesser og gjøre det mulig å følge saker tidligere. Regjeringen peker også på at systemet skal legge bedre til rette for at Stortinget informeres tidligere. Gitt økt transparens i saksbehandlingen, kan disse verktøyene også gjøre det lettere for berørte aktører å bidra med kunnskap på riktig tidspunkt.

Digitalisering er likevel et virkemiddel, ikke målet. Den avgjørende prøven blir om satsingen fører til tidligere norsk deltakelse, tydeligere prioriteringer, bedre samordning og raskere gjennomføring.

Hvordan skal reformen virke i praksis?

Det er foreløpig begrenset offentlig informasjon om hva dette tiltaket innebærer i praksis. Det gjelder blant annet ansvar og styringslinjer, prioriteringsmekanismer, samordning mellom departementene og hvordan oppfølgingen fra sentralt hold skal organiseres.

Finans Norge mener det er viktig at regjeringen klargjør:

- hvordan norske interesser skal identifiseres og prioriteres tidlig
- hvordan ansvar og oppgaver skal fordeles mellom departementene
- hvordan uenighet og manglende fremdrift skal håndteres
- hvilke mål og resultatindikatorer som skal benyttes
- hvordan reformen skal evalueres, og hvem som skal foreta evalueringen

Ressurser og kapasitet

Bedre systemer og arbeidsprosesser kan frigjøre kapasitet, men kan ikke erstatte nødvendig fagkompetanse. Tidlig påvirkning, løpende koordinering og rask gjennomføring krever at fagdepartementene har tilstrekkelige ressurser.

Finans Norge er særlig opptatt av kapasiteten på finansmarkedsområdet. Ambisjonen om å redusere EØS-etterslepet må ikke føre til at ressursene konsentreres om allerede vedtatt regelverk på bekostning av tidlig deltakelse i nye EU-prosesser.

Komiteen bør derfor etterspørre en samlet redegjørelse for hvilke ressurser som følger reformen, herunder om fagdepartementene og den sentrale koordineringsfunksjonen tilføres nye årsverk.

Samspill med Stortingets arbeid

Regjeringens initiativ kommer samtidig med at Stortinget vurderer hvordan Europautvalget kan komme tidligere og tydeligere inn i EU- og EØS-saker.

Finans Norge mener Stortingets og regjeringens initiativer har potensial til å understøtte hverandre. Tidligere involvering av Stortinget forutsetter at regjeringen og departementene identifiserer saker, utvikler foreløpige posisjoner og deler relevant informasjon tidlig nok.

Det bør derfor klargjøres hvordan regjeringens nye arbeidsformer skal samvirke med en mulig ny innretning av Europautvalget. Et sentralt spørsmål er hvordan regjeringen vil sikre at Stortinget får relevant informasjon på et tidspunkt hvor reell påvirkning fortsatt er mulig, uten at arbeidsdelingen mellom regjeringen og Stortinget blir uklar.

Endrede arbeidsmetoder må evalueres

Finans Norge støttet i 2022 endringene i utredningsinstruksen om departementenes EØS-arbeid. Vi fremhevet særlig betydningen av aktiv deltakelse i EUs regelverksutvikling, større åpenhet om departementenes ansvar og prioriteringer og dialog med berørte aktører allerede i utredningsfasen.

Regjeringens nye satsing på EU- og EØS-området kan etter Finans Norges vurdering gi grunnlag for ytterligere utvikling av arbeidsformer, styringsmekanismer og regelverk for departementenes arbeid. Det er positivt.

Samtidig er det viktig at regjeringen etablerer mekanismer som gjør det mulig å vurdere hvilke effekter endringene faktisk har. Målet bør være at erfaringene fra både eksisterende og framtidige tiltak brukes aktivt til kontinuerlig forbedring av forvaltningens arbeid med EU- og EØS-saker.

Det bør også klargjøres om hvert departement selv skal vurdere hvordan arbeidsmetodikken tilpasses, eller om det etableres felles krav og uavhengig oppfølging på tvers av forvaltningen.

Åpenhet er en forutsetning for tidlig påvirkning

Tidlig påvirkning kan ikke være et rent internt regjeringsprosjekt. EUs regelverksarbeid kjennetegnes av åpenhet med arbeidsprogrammer, konsultasjoner, konsekvensanalyser og løpende dialog med berørte aktører. Skal Norge påvirke tidlig, må myndigheter, næringsliv og andre kunnskapsmiljøer i Norge kunne arbeide sammen mens forslagene fortsatt kan endres.

Åpenhet er derfor ikke bare et demokratisk hensyn, men et praktisk virkemiddel. Regjeringen bør legge frem prioriteringer og foreløpige posisjoner tidlig, synliggjøre hvilket departement som har ansvar, og etablere faste former for dialog med berørte aktører.

Finans Norges anbefaling

Finans Norge oppfordrer komiteen til å støtte satsingen på digitale EU- og EØS-verktøy, og samtidig ber regjeringen om å:

1. konkretisere ansvar, arbeidsformer, mål og evalueringsmekanismer
2. redegjøre for samspillet med Stortingets videreutvikling av Europautvalget
3. redegjøre for hvordan den vil følge opp og vurdere effekten av de varslede endringene i arbeidsformer og styringsprosesser
4. sikre større åpenhet og tidlig dialog med berørte aktører
5. sørge for at fagdepartementene har tilstrekkelig kapasitet til å nå målene

Regjeringens initiativ har riktig retning. Åpenhet, evaluering og tilstrekkelige ressurser vil være avgjørende for at ambisjonene også gir varige resultater.